

«Порядок засвоєння дітьми звуків рідної мови»

На думку більшості вчених, дошкільний вік є найбільш сприятливим для остаточного становлення всіх звуків рідної мови.

Будь-який відступ від правильної вимови у віці понад п'ять років, за думкою вчених, може перетворитися в звичку дитини. Тому саме в цей період необхідно особливо серйозно стежити за вимовою дітей і вчасно попереджати порушення звуковимови.

Засвоєння звуків починається на першому році життя, коли дитина опановує свій мовний і слуховий апарат. Спочатку на основі певного емоційного стану з'являється лепет, що не має ще соціального значення. Засвоєння звукової сторони мовлення починається з того моменту, коли мова починає служити засобом спілкування. Основний шлях розвитку фонетичної сторони мовлення дитина проходить в дошкільному віці. Важливою передумовою оволодіння чистою звуковимовою в дошкільному віці є відповідний розвиток слухового аналізатора і фонематичного слуху, що доповнюється особливою сприйнятливістю до звукової сторони мовлення, любов'ю дітей до звуків мови, прагненням оволодіти ними.

Мова формується під контролем слуху. У дослідженнях відзначається можливість дуже раннього формування діяльності слухового аналізатора, що забезпечує ранній розвиток звукової сторони мовлення. Однією з важливих передумов його формування є здатність дитини до наслідування. Фонетичну сторону мовлення дитина опановує повторюючи мову оточуючих дорослих. Наявність мовленнєвої наслідувальності відзначає багато дослідників. Уміння вимовляти звуки і слова розвивається поступово, в ході накопичення дитиною життєвого досвіду. Як відомо, процес артикуляції звуків мовлення полягає в утворенні зв'язків між відчуттями, що викликаються скороченням м'язів мовного апарату, і слуховими відчуттями від звуків, які людина вимовляє. До цих зв'язків приєднуються ще й зорові відчуття (від сприймання артикуляції мовця). Зорове сприймання допомагає вловлювати видиму артикуляцію звуків і тим самим уточнювати свої власні рухи.

Наслідування звуків мовлення виникає в другому півріччі першого року життя, особливо інтенсивно воно розвивається на другому році. У 8-9 міс. можна розвинути таке наслідування, коли дитина здатна повторити за дорослим вимовлений ним звук. У 10-11 міс. виникає вміння повторювати за дорослим нові звуки, які дитина сама ще не вимовляла в період лепету. До кінця другого року життя дитина користується фонематичним сприйманням всіх звуків рідної мови. До трьох років дитина опановує всю систему звуків рідної мови, з деякими винятками. Найважче їй даються шиплячі (ш, ж), сонорні (р, л) і свистячі (с, з, ц) звуки.

Неправильна вимова в дітей до трьох років є нормою. Але не пізніше п'яти-шести років дитина має оволодіти правильною вимовою всіх звуків рідної мови.

Після цього віку будь-які порушення у вимові звуків вважаються дефектом звуковимови. Пам'ятайте, що кожна дитина – індивідуальна, особлива і, відповідно, загальний та мовленнєвий розвиток у різних дітей може мати деякі відмінності. Одні діти у віці 4-5 років вже чітко вимовляють усі звуки рідної мови, а в інших відмічається порушення вимови більшості звуків. Неправильна вимова в дітей до трьох років є нормою. Але не пізніше п'ятишести років дитина має оволодіти правильною вимовою всіх звуків рідної мови. Після цього віку будь-які порушення у вимові звуків вважаються дефектом звуковимови. Пропонуємо Вам таблицю, в якій наведений орієнтовний порядок засвоєння дітьми звуків нашої мови.

ВІК ДИТИНИ ЗВУКИ МОВИ

Від 1 до 2 років А, О, Е, М, П, Б

Від 2 до 3 років У, І, И, Т, Д, В, Ф, Г, К, Х, Н, Й

Від 3 до 4 років С, З, Ц

Від 4 до 5 років Ш, Ж, Ч, Щ

Від 5 до 6 років Р, Л

Однією з важливих передумов формування мови є здатність дитини до наслідування. Фонетичної стороною мови дитина опановує, повторюючи мову оточуючих дорослих. Наявність мовної наслідувальності відзначає багато дослідників. Наслідування звуків мови виникає в другому півріччі першого року життя, особливо інтенсивно воно розвивається на другому році. У 8-9 міс. можна розвинути таке наслідування, коли дитина здатна повторити за дорослим вимовлений їм звук. У 10-11 міс. виникає вміння повторювати за дорослим нові звуки, які дитина сама ще не вимовляла в період лепету. До кінця другого року життя дитина користується, фонематичним сприйняттям всіх звуків рідної мови.

До трьох років дитина опановує всю системою звуків мови, з деякими винятками. Найважче йому даються шиплячі (ш, ж), сонорні (р, л) і свистячі (с, з) звуки.

Велике значення в вимові має діяльність мовленнєвого апарату, який до дошкільного віку сформований, але має деякі особливості.

Уміння вимовляти звуки і слова розвивається поступово, в ході накопичення дитиною життєвого досвіду. Як відомо, процес артикуляції звуків людської мови полягає в утворенні зв'язків між відчуттями, що викликаються скороченням м'язів мовного апарату, і слуховими відчуттями від звуків, які людина вимовляє. До цих зв'язків приєднуються ще й зорові відчуття (від сприйняття артикуляції мовця). Зорове сприйняття допомагає вловлювати видиму артикуляцію звуків і тим сам уточнювати свої власні рухи (Ф. Ф. Рау).

Однією з важливих передумов формування мови є здатність дитини до наслідування.

Фонетичної стороною мови дитина опановує, повторюючи мова оточуючих дорослих. Наявність мовної наслідувальності відзначає багато дослідників. Наслідування звуків мови виникає в другому півріччі першого року життя, особливо інтенсивно воно розвивається на другому році. У 8-9 міс. можна розвинути таке наслідування, коли дитина, здатний повторити за дорослим вимовний їм звук. У 10-11 міс. виникає вміння повторювати за дорослим нові звуки, які дитина сама ще не вимовляв в лепет.

Таким чином, в дошкільному віці є всі передумови для успішного оволодіння звуковий стороною російської мови. До них можна віднести відповідний розвиток кори головного мозку в цілому, фонематичного сприйняття мови і мовленнєвого апарату. Сприяють оволодіння звуковим складом мови і такі особливості дитини-дошкільника, як висока пластичність нервової системи, підвищене копіювання, особлива сприйнятливність до звуків рідної мови.

Пам'ятайте, що кожна дитина – індивідуальна, особлива і, відповідно, загальний та мовленнєвий розвиток у різних дітей може мати деякі відмінності. Одні діти у віці 4-5 років вже чітко вимовляють усі звуки нашої мови, а в інших відмічається порушення вимови більшості звуків. Неправильна вимова в дітей до трьох років є нормою. Але не пізніше п'ятишести років дитина має оволодіти правильною вимовою всіх звуків рідної мови. Після цього віку будь-які порушення у вимові звуків вважаються дефектом звуковимови.

Маленька дитина не завжди зразу оволодіває правильною вимовою, навіть при нормальному мовленнєвому розвитку. Багато звуків дитина вимовляє майже без зусиль: [м, н, т, п] і, звичайно, голосні звуки. Найважче даються шиплячі [ж, ш, ч], свистячі [с, з, ц], а також сонорні [р] і [л].

Неправильна вимова в дітей до трьох років є нормою. Але не пізніше п'ятишести років дитина має оволодіти правильною вимовою всіх звуків рідної мови. Після цього віку будь-які порушення у вимові звуків вважаються дефектом звуковимови.